

Socialutskottets betänkande 2023/24:SoU2

Ledarhundar

Sammanfattning

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag till lag om dispositionsrätt till ledarhund och till ändring i offentlighets- och sekretesslagen.

Regeringens förslag innebär att det införs en ny lag för ledarhundsverksamheten och att myndighetsutövningen förs över från den ideella föreningen Synskadades Riksförbund till den förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer.

Den nya lagen och lagändringen föreslås träda i kraft den 1 april 2024.

Utskottet anser att riksdagen bör avslå motionsyrkandena.

I betänkandet finns fyra reservationer (V, C, MP).

Behandlade förslag

Proposition 2022/23:122 Ledarhundar.

Tio yrkanden i följdmotioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden.....	5
Regeringens lagförslag	5
Lagens framtida utformning	8
Vissa övriga frågor om ledarhundar	11
Reservationer	14
1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (V, C)	14
2. Lagens framtida utformning, punkt 2 (V, C)	14
3. Lagens framtida utformning, punkt 2 (MP).....	15
4. Vissa övriga frågor om ledarhundar, punkt 3 (MP).....	15
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	17
Propositionen	17
Följdmotionerna	17
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	19

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Regeringens lagförslag

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om dispositionsrätt till ledarhund,
2. lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Därmed bifaller riksdagen proposition 2022/23:122 punkterna 1 och 2 samt avslår motionerna

2022/23:2399 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 och

2022/23:2400 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1.

Reservation 1 (V, C)

2. Lagens framtida utformning

Riksdagen avslår motionerna

2022/23:2399 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2,

2022/23:2400 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 2 och

2022/23:2401 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 5 och 6.

Reservation 2 (V, C)

Reservation 3 (MP)

3. Vissa övriga frågor om ledarhundar

Riksdagen avslår motion

2022/23:2401 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1–4.

Reservation 4 (MP)

Stockholm den 26 oktober 2023

På socialutskottets vägnar

Christian Carlsson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Christian Carlsson (KD), Carina Ståhl Herrstedt (SD), Yasmine Bladelius (S), Carita Boulwén (SD), Mikael Dahlqvist (S), Jesper Skalberg Karlsson (M), Anna Vikström (S), Angelica Lundberg (SD), Malin Höglund (M), Mona Olin (SD), Thomas Ragnarsson (M), Dzenan Cisiija (S), Maj Karlsson (V), Anders W Jonsson (C), Malin Danielsson (L), Annika Hirvonen (MP) och Marcus Wennerström (S).

Redogörelse för ärendet

I betänkandet behandlar utskottet proposition 2022/23:122 Ledarhundar. Regeringens förslag till riksdagsbeslut finns i bilaga 1. Regeringens lagförslag finns i bilaga 2.

I propositionen finns en redogörelse för ärendets beredning fram till regeringens beslut om propositionen.

Med anledning av propositionen har tre följdmotioner väckts. Förslagen i motionerna finns i bilaga 1.

Utskottet har tagit emot en skrivelse från Synskadades Riksförbund i ärendet.

Utskottets överväganden

Inledning

Betänkandet är disponerat så att utskottet inleder med att behandla regeringens lagförslag och motionsyrkanden där det föreslås att riksdagen ska avslå regeringens lagförslag. Därefter behandlas motioner som innehåller förslag på tillkännagivanden till regeringen.

Regeringens lagförslag

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dispositionsrätt till ledarhund och till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen. Därmed avslår riksdagen två motionsyrkanden om att avslå propositionen.

Jämför reservation 1 (V, C).

Propositionen

Överföring av verksamhet till en förvaltningsmyndighet

Regeringen bedömer att det bör vara statens ansvar att tillhandahålla ledarhundar till personer med synnedsättning. Regeringen föreslår att ansvaret för ledarhundsverksamheten ska föras över från Synskadades Riksförbund till den förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer. Regeringen anser att staten framöver bör ta ett större ansvar än att enbart finansiera ledarhundsverksamheten via statsbidrag. Enligt regeringens bedömning bör verksamheten föras över till Myndigheten för delaktighet.

I propositionen anförs att Synskadades Riksförbund är en ideell förening som har getts befogenhet att utöva myndighetsutövning, såväl över sina medlemmar som över dem som inte är medlemmar. Regeringen noterar att inte alla personer som beviljats dispositionsrätt till ledarhund är medlemmar i förbundet. En förening har till uppgift att tillvarata sina medlemmars intressen, och denna uppgift kan enligt regeringen, oavsett hur det faktiskt förhåller sig, uppfattas stå i konflikt med en oberoende myndighetsutövning. Vidare anförs i propositionen att det hur föreningen än agerar i myndighetsutövningen alltid finns en risk att de som står utanför föreningen upplever att den gynnar sina egna medlemmar och känner ett misstroende mot myndighetsutövningen. Regeringen anser därför att det är viktigt att myndighetsutövningen förs över till en förvaltningsmyndighet.

I propositionen anförs även att en förvaltningsmyndighet lyder under regeringen, som styr myndigheten genom bl.a. normgivning, regleringsbrev

och anslag. Enligt vad som anförs är det enklare för regeringen att följa upp och styra den verksamhet som hör till myndighetsutövningen om den bedrivs inom ramen för en myndighet.

Vidare anges i propositionen att ett samlat ansvar för all ledarhundsverksamhet förenklar för dem som tilldelats en ledarhund och att det är en fördel att samma myndighet som prövar ansökningar och tilldelar ledarhundar också ansvarar för information, inköp av ledarhundsutrustning, utbildningar och veterinärvård.

Regeringen anser att den myndighet som ska ansvara för ledarhundsverksamheten kommer att kunna ha ett helhetsperspektiv och ha den expertis och kunskap som verksamheten kräver. När det gäller verksamhetens transparens anser regeringen att denna kommer att öka med en myndighet som ansvarar för verksamheten. Enligt regeringen kommer myndigheten att kunna säkerställa kompetensen genom såväl verksamhetsövergång av befintlig personal som upphandling av vissa tjänster.

I propositionen anges att Myndigheten för delaktighet sedan 2018 har arbetat med att förbereda en överföring av ledarhundsverksamheten från Synskadades Riksförbund till myndigheten.

En ny lag om dispositionsrätt till ledarhund och tilldelning av ledarhund

Enligt regeringens förslag ska en ny lag införas som reglerar myndighetsutövningen i ledarhundsverksamheten. Regeringen bedömer att beslutsmyndigheten bör hantera ärenden i enlighet med de allmänna bestämmelser som gäller för en statlig myndighets ärendehandläggning. Vidare bedömer regeringen att om ytterligare föreskrifter behövs bör sådana kunna meddelas med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen.

Regeringen föreslår att personer med synnedläggelse ska tillhandahållas ledarhundar genom dispositionsrätt. Enligt förslaget ska en ansökan om dispositionsrätt till ledarhund beviljas av beslutsmyndigheten tills vidare om sökanden

- är minst 18 år
- är bosatt i Sverige
- har en synnedläggelse som innebär avsaknad av ledsyn
- har behov av och kan använda ledarhund som förflyttningshjälpmedel
- kan ge hunden god omsorg och goda levnadsvillkor.

Vidare föreslår regeringen att den som har beviljats dispositionsrätt till ledarhund ska tilldelas en ledarhund inom skälig tid. Regeringen föreslår även krav på att den som har tilldelats en ledarhund ska genomgå fortlöpande utbildning tillsammans med hunden samt ansvara för att hunden får den veterinärvård som behövs enligt djurskyddslagen (2018:1192) och genomgår regelbundna hälsokontroller hos veterinär under den tid som hunden disponeras.

Återkallande av dispositionsrätt och återtagande av ledarhund

Regeringen föreslår att beslutsmyndigheten ska få förelägga den som beviljats dispositionsrätt att, inom viss tid, lämna in dokumentation som visar att villkoren eller kraven är uppfyllda.

Vidare föreslås att en beviljad dispositionsrätt ska få återkallas om den som har beviljats dispositionsrätten inte längre uppfyller villkoren, med undantag för åldersvillkoret eller kraven, och ett föreläggande har meddelats men inte följts. Enligt förslaget får dispositionsrätten återkallas även utan att ett föreläggande har meddelats om det saknas förutsättningar för att uppfylla villkoren eller kraven eller om den som har beviljats dispositionsrätt har förbjudits att ha hand om en hund enligt lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter eller djurskyddslagen.

Regeringen föreslår också att om beslutsmyndigheten återkallar dispositionsrätten, ska myndigheten samtidigt besluta att ledarhunden ska återlämnas och vid vilken tidpunkt det senast ska ske.

Enligt förslaget får beslutsmyndigheten återta en ledarhund som inte längre är tjänstduglig utan att dispositionsrätten till ledarhund återkallas.

Behandling av personuppgifter

Enligt regeringens bedömning utgör Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (EU:s dataskyddsförordning), lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och förordningen (2018:219) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning tillräcklig reglering för den personuppgiftsbehandling som kan komma att ske i ledarhundsverksamheten. Någon ytterligare reglering av detta behövs enligt regeringen inte.

Sekretess i ärenden om ledarhundar

Regeringen föreslår att sekretess ska gälla i ärenden om tilldelning eller återkallande av dispositionsrätt till ledarhund och i ärenden om tilldelning eller återtagande av ledarhund för en uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till honom eller henne lider men om uppgiften röjs. Enligt förslaget ska sekretessen inte gälla beslut i ärenden och sekretessen för en uppgift i en allmän handling ska gälla i högst 50 år.

Vidare föreslås att bilagan till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), som gäller rätten att ta del av handlingar hos privata organ som fått myndighetsuppgifter, ska ändras på så sätt att Synskadades Riksförbund tas bort.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Enligt förslaget ska de föreslagna lagarna träda i kraft den 1 april 2024 samtidigt som lagen (2005:340) om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund föreslås upphöra att gälla.

Ärenden som har inletts hos Synskadades Riksförbund före ikraftträdandet men som inte har avgjorts före den 1 april 2024 föreslås handläggas enligt bestämmelserna i den nya lagen. Regeringen bedömer att det inte behövs några övergångsbestämmelser med anledning av ändringarna i offentlighets- och sekretesslagen.

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2399 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 föreslås att riksdagen avslår propositionen. Motionärerna anser att ansvaret för ledarhundsverksamheten bör ligga kvar hos Synskadades Riksförbund. Ett liknande förslag finns i kommittémotion 2022/23:2400 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1.

Utskottets ställningstagande

Utskottet instämmer i vad regeringen anför i propositionen om att ett samlat ansvar för all ledarhundsverksamhet förenklar för dem som tilldelats en ledarhund och att det är en fördel att samma myndighet som prövar ansökningar och tilldelar ledarhundar också ansvarar för information, inköp av ledarhundsutrustning, utbildningar och veterinärvård. I likhet med regeringen anser utskottet att den myndighet som ska ansvara för ledarhundsverksamheten kommer att kunna ha ett helhetsperspektiv och den expertis och kunskap som verksamheten kräver. Utskottet ställer sig därför bakom regeringens förslag och avstyrker motionerna 2022/23:2399 (V) yrkande 1 och 2022/23:2400 (C) yrkande 1.

Lagens framtida utformning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om lagens framtida utformning.
Jämför reservation 2 (V, C) och 3 (MP).

Propositionen

Överföring av verksamhet till en förvaltningsmyndighet

Som nämnts ovan under avsnittet Regeringens lagförslag bedömer regeringen att det bör vara statens ansvar att tillhandahålla ledarhundar till personer med

synsättnings och föreslår att ansvaret för ledarhundsverksamheten ska föras över från Synskadades Riksförbund. Enligt regeringens bedömning bör verksamheten föras över till Myndigheten för delaktighet, och i propositionen anförs bl.a. att det är viktigt att myndighetsutövningen förs över till en förvaltningsmyndighet eftersom det alltid finns en risk att de som står utanför föreningen upplever att föreningen gynnar sina egna medlemmar och att de känner ett misstroende mot myndighetsutövningen. Vidare anförs att det är enklare för regeringen att följa upp och styra den verksamhet som hör till myndighetsutövningen om denna bedrivs inom ramen för en myndighet samt att ett samlat ansvar för all ledarhundsverksamhet förenklar för dem som tilldelats en ledarhund. Det anförs även att det är en fördel att samma myndighet som prövar ansökningar och tilldelar ledarhundar också ansvarar för information, inköp av ledarhundsutrustning, utbildningar och veterinärvård.

Uppföljning av verksamheten

Regeringen bedömer att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör få i uppdrag att följa upp överföringen av ledarhundsverksamheten från Synskadades Riksförbund till den förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer. I propositionen anförs att det samlade ansvaret för ledarhundsverksamheten kommer att vara en ny uppgift för den myndighet som får uppdraget. Regeringen anser därför att en överföring av ledarhundsverksamheten bör följas upp efter några år.

Villkor för att beviljas en dispositionsrätt till ledarhund

Regeringen föreslår att en ansökan om dispositionsrätt till ledarhund ska beviljas av beslutsmyndigheten bl.a. om sökanden är minst 18 år och har en synsättnings som innebär avsaknad av ledsyn.

I propositionen anförs att flera remissinstanser, däribland Riksorganisationen Unga med Synsättnings, motsätter sig 18-årsgränsen. Regeringen anser att det måste ställas höga krav på den som ska få en dispositionsrätt till en ledarhund för att hunden ska garanteras en god omsorg och goda levnadsvillkor. Regeringen föreslår ett villkor för dispositionsrätt som innebär att det är sökanden själv som ska kunna ge hunden en god omsorg och goda levnadsvillkor. Det krävs enligt regeringen en viss mognad för att förstå vad en hund behöver och förmåga att ansvara för att hunden får vad den behöver kontinuerligt. Visserligen gör individuella skillnader att det är svårt att exakt avgöra när en sådan mognad uppstår. Om sökanden har uppnått 18 års ålder kan det enligt regeringen emellertid förväntas att han eller hon har förmåga att ta det ansvar som krävs för att ta hand om och träna ledarhunden. Regeringen anser därför att åldersgränsen om 18 år för att beviljas en dispositionsrätt till ledarhund bör fortsätta att gälla tills vidare. För att belysa frågan ytterligare avser dock regeringen att ge Myndigheten för delaktighet i uppdrag att analysera den nuvarande åldersgränsen och att se över fördelar och

eventuella konsekvenser med en sänkt sådan. Det anges att åldersgränsen för att beviljas en dispositionsrätt inte hindrar att en ansökan görs innan sökanden har fyllt 18 år.

Vidare anføres att sökanden enligt den nuvarande lagen ska ha en synskada som innebär avsaknad av ledsyn. Regeringen anser att det saknas skäl att ställa några andra krav på synnedsättningens omfattning i den nya lagen. Kravet på avsaknad av ledsyn bör enligt regeringen därför fortsätta att gälla. Det innebär att det med avsaknad av ledsyn ska förstås att en person inte med synens hjälp kan orientera sig på en främmande plats (prop. 2004/05:84 s. 26). Socialstyrelsen och Förbundet Sveriges Dövblinda anser att även personer med dövblindhet, dvs. personer med i varierande grad nedsatt syn och hörsel, ska kunna tilldelas en dispositionsrätt till ledarhund. Regeringen konstaterar att även en person med dövblindhet redan enligt den nuvarande lagen kan tilldelas en dispositionsrätt förutsatt att personen saknar ledsyn och övriga kriterier för tilldelning av ledarhund är uppfyllda. Enligt regeringen kommer samma möjlighet att finnas med den nya lagen. Regeringen bedömer, till skillnad från Socialstyrelsen och Förbundet Sveriges Dövblinda, att en person med dövblindhet som har ledsyn inte ska kunna tilldelas dispositionsrätt till ledarhund. Skälet för det är att en ledarhund är tränad för att kunna kompensera för hundförarens synnedsättning i orientering i olika miljöer. Det anføres att hunden primärt är tränad för att kunna väja för hinder och markera trappor, kanter och andra hinder. Vidare anføres att för att en ledarhund ska kunna användas för det som den utbildats för är det centralt att den får leda sin förare vid orientering, samt att om föraren exempelvis på grund av egna synrester börjar styra hunden kommer hunden att förlora sin kompetens. Regeringen anser att kravet på en synnedsättning i form av avsaknad av ledsyn ska gälla även för personer med dövblindhet.

Motionerna

I kommittémotion 2022/23:2399 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör genomföra en ny utredning om verksamheten med ledarhundar i syfte att återkomma med ett lagförslag där myndighetsansvaret kvarstår hos den ideella föreningen Synskadades Riksförbund. Ett likalydande förslag finns i kommittémotion 2022/23:2400 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 2.

I kommittémotion 2022/23:2401 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 5 föreslås ett tillkännagivande om möjligheter för dövblinda att få ledarhund. Motionärerna anser att det är angeläget att förbättra dövblindas orientering och att det bör ses över om träningen kan anpassas i vissa fall för personer som har synrester. I yrkande 6 föreslås ett tillkännagivande om möjlighet att göra undantag från åldersgränsen för yngre personer och lämplighetsprövning. Motionärerna noterar att regeringen avser att ge Myndigheten för delaktighet i uppdrag att analysera den nuvarande åldersgränsen och att se över för- och nackdelar och eventuella konsekvenser

med en sänkt sådan men anser att det bör ingå i uppdraget att undantag ska kunna göras från åldersgränsen om det finns goda skäl till det alternativt att det ska införas en lämplighetsprövning.

Utskottets ställningstagande

Som angetts ovan instämmer utskottet i regeringens förslag om att ledarhundsverksamheten ska föras över till en förvaltningsmyndighet och i att myndigheten kommer att kunna ha ett helhetsperspektiv och den expertis och kunskap som verksamheten kräver. Utskottet ser positivt på det som regeringen uttalar i propositionen om att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys ska få i uppdrag att följa upp överföringen av ledarhundsverksamheten från Synskadades Riksförbund till en förvaltningsmyndighet. Vidare noterar utskottet att regeringen avser att ge Myndigheten för delaktighet i uppdrag att analysera den nuvarande åldersgränsen och att se över fördelar och eventuella konsekvenser med en sänkt sådan. När det gäller personer med dövblindhet delar utskottet regeringens bedömning att kravet på en synnedsättning i form av avsaknad av ledsyn ska vara uppfyllt för att dispositionsrätt till ledarhund ska kunna beviljas. Mot den bakgrunden är utskottet inte berett att föreslå att riksdagen ska ta något initiativ med anledning av motionerna 2022/23:2399 (V) yrkande 2, 2022/23:2400 (C) yrkande 2 och 2022/23:2401 (MP) yrkandena 5 och 6. Motionerna bör avslås.

Vissa övriga frågor om ledarhundar

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om vissa övriga frågor om ledarhundar.

Jämför reservation 4 (MP).

Propositionen

Överföring av verksamhet till en förvaltningsmyndighet

Som redan nämnts ovan under avsnitten Regeringens lagförslag och Lagens framtida utformning innebär regeringens förslag att ansvaret för ledarhundsverksamheten ska föras över från Synskadades Riksförbund till den förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer. I propositionen anförs att Myndigheten för delaktighet har lyft fram möjligheten till kompetensöverföring genom verksamhetsövergång av befintlig personal hos Synskadades Riksförbund och att myndigheten även i övrigt ska säkerställa att det kommer att finnas tillräcklig kunskap om ledarhundsverksamheten genom att utveckla olika samrådsförfaranden med berörda aktörer och intressenter samt genom arvoderad eller upphandlad kompetens. Vidare anförs det i

propositionen att det finns ett funktionshindersråd inom myndigheten som ska bidra med kunskap även för ledarhundsverksamheten. Synskadades Riksförbund har ett brukarråd. I rådet ingår bl.a. företrädare för Föreningen Sveriges ledarhundsförare. I propositionen anges att Myndigheten för delaktighet har för avsikt att inrätta ett brukarråd.

Uppföljning av verksamheten

Som anges ovan under avsnittet Lagens framtida utformning bedömer regeringen att Myndigheten för vård- och omsorgsanalys bör få i uppdrag att följa upp överföringen av ledarhundsverksamheten från Synskadades Riksförbund till den förvaltningsmyndighet som regeringen bestämmer. Regeringen anser att överföringen av ledarhundsverksamheten bör följas upp efter några år. I propositionen anges att Ledarhundsklubben – Stockholms och Gotlands län anser att ändringen måste utvärderas minst årligen. Regeringen konstaterar att myndigheten, i och med att ledarhundsverksamheten överförs, löpande kommer att rapportera verksamhetens resultat bl.a. i sin årsredovisning. Regeringen bedömer därför att det inte finns något behov av att ge Myndigheten för vård- och omsorgsanalys i uppdrag att årligen följa upp ledarhundsverksamheten. Vidare anförs att inom vilken tid uppföljningen ska ske får meddelas i anslutning till att uppdraget om en uppföljning lämnas.

Tilldelning av ledarhund inom skälig tid

Regeringen föreslår att den som har beviljats dispositionsrätt till ledarhund ska tilldelas en ledarhund inom skälig tid. Regeringen konstaterar att faktorer som kan påverka hur lång tid det tar innan tilldelningen sker t.ex. är hur många som har beviljats dispositionsrätt till ledarhund men ännu inte tilldelats en hund och hur många ledarhundar som finns tillgängliga. En ytterligare faktor som kan påverka väntetiden för att få en ledarhund tilldelad är enligt regeringen att de ledarhundar som finns tillgängliga behöver provas ut tillsammans med dispositionsrättshavarna. Mot bakgrund av att det är flera faktorer som påverkar när en tilldelning kan ske anser regeringen, i motsats till Kustmarkens Hundtjänst AB, att det inte är lämpligt att i lagen ange en bestämd tid inom vilken sökanden alltid ska tilldelas en ledarhund. Av samma skäl är det enligt regeringen inte heller lämpligt att, som Riksorganisationen Unga med Synnedsättning önskar, närmare specificera vad som avses med uttrycket skälig tid. Vad som är skälig tid får enligt regeringen avgöras i varje enskilt fall.

Motionen

I kommittémotion 2022/23:2401 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkande 1 föreslås ett tillkännagivande om rättighetsperspektiv och konstruktion av brukarråd. Motionärerna anför att ett grundläggande rättighetsperspektiv är viktigt i all verksamhet som rör personer med funktionsnedsättning och att

Myndigheten för delaktighet bör säkerställa ett fungerande brukarråd när det gäller verksamheten för ledarhundar genom att i utformningen av brukarrådet beakta synpunkter från berörda. I yrkande 2 föreslås ett tillkännagivande om ungas representation i brukarråd. Motionärerna menar att ungas representation i brukarrådet bör säkerställas. I yrkande 3 föreslås ett tillkännagivande om fördjupad utvärdering. Motionärerna anser att det inte är tillräckligt med den uppföljning som görs årligen av all verksamhet, utan att en fördjupad utvärdering bör göras exempelvis inom två år från det att verksamheten har övertagits. I yrkande 4 föreslås ett tillkännagivande om kortare väntetider och att fler bör få tillgång till ledarhundar.

Utskottets ställningstagande

I motionen lyfter motionärerna fram betydelsen av att Myndigheten för delaktighet har ett fungerande brukarråd och fångar upp kunskap från berörda. Som redan har anförts ovan delar utskottet regeringens bedömning att den myndighet som ska ansvara för ledarhundsverksamheten kommer att kunna ha ett helhetsperspektiv och den expertis och kunskap som verksamheten kräver. Utskottet noterar i denna del vad som anges i propositionen om möjligheten för myndigheten att säkerställa tillräcklig kunskap om ledarhundsverksamheten genom kompetensöverföring, upphandling och samrådsförfaranden. I sammanhanget kan även noteras att det redan finns ett funktionshindersråd hos Myndigheten för delaktighet och att myndigheten avser att framöver inrätta ett brukarråd. Utskottet utgår från att berörda aktörers synpunkter och unga personers intressen därigenom kommer att kunna tas om hand inom ramen för ledarhundsverksamheten. Vidare gör utskottet samma bedömning som regeringen när det gäller uppföljning av verksamheten. När det gäller frågan om tilldelning av ledarhundar konstaterar utskottet, i likhet med regeringen, att det är flera faktorer som påverkar när någon kan tilldelas en ledarhund. Utskottet anser likt regeringen att vad som får anses vara skälig tid för tilldelning får avgöras i varje enskilt fall. Utskottet är inte berett att föreslå att riksdagen ska ta något initiativ i frågan. Riksdagen bör därför avslå motion 2022/23:2401 (MP) yrkandena 1–4.

Reservationer

1. Regeringens lagförslag, punkt 1 (V, C)

av Maj Karlsson (V) och Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen avslår regeringens förslag.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2399 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 1 och

2022/23:2400 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 1 och avslår proposition 2022/23:122 punkterna 1 och 2.

Ställningstagande

Synskadades Riksförbund, som i dag har ansvar för bl.a. tilldelning och återtagande av dispositionsrätt till ledarhund har lång och väldokumenterad erfarenhet inom området. De flesta av intresseorganisationerna som representerar synskadade, blinda och personer med dövblindhet avstyrker regeringens förslag. Synskadades Riksförbund anför att förbundets helhetsperspektiv inte finns någon annanstans och att förbundet har goda förutsättningar att skapa bra former för samråd och dialog för ett ökat medinflytande i frågor som rör ledarhundsförarna. Vi instämmer i detta och motsätter oss att Synskadades Riksförbund fräntas sitt nuvarande ansvar. Riksdagen bör därför avslå propositionen.

2. Lagens framtida utformning, punkt 2 (V, C)

av Maj Karlsson (V) och Anders W Jonsson (C).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2022/23:2399 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 och

2022/23:2400 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 2 och avslår motion

2022/23:2401 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 5 och 6.

Ställningstagande

Vi anser att det finns behov av att se över delar av verksamheten med ledarhundar. Regeringen bör därför genomföra en utredning och återkomma till riksdagen med ett nytt lagförslag där myndighetsansvaret kvarstår hos Synskadades Riksförbund.

3. Lagens framtida utformning, punkt 2 (MP)

av Annika Hirvonen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion

2022/23:2401 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 5 och 6 samt avslår motionerna

2022/23:2399 av Maj Karlsson m.fl. (V) yrkande 2 och

2022/23:2400 av Christofer Bergenblock m.fl. (C) yrkande 2.

Ställningstagande

Jag anser att det är angeläget att ledarhundar kan bidra till en förbättrad orientering för dövblinda och menar att det därför bör ses över om en speciell typ av träning skulle kunna fungera för dövblindas behov, även i fall där personerna har synrester.

Vidare menar jag att det finns unga, även under 18 år, som är tillräckligt mogna och ansvarstagande för att kunna ha hand om en ledarhund på det sätt som krävs. Jag noterar och ser positivt på vad som uttalas i propositionen om att regeringen avser att ge Myndigheten för delaktighet i uppdrag att analysera den nuvarande åldersgränsen och att se över för- och nackdelar och eventuella konsekvenser med en sänkt sådan, men jag anser att det i uppdraget också bör ingå att utreda möjligheten att göra undantag från åldersgränsen om det finns goda skäl till det samt, som alternativ, att införa en lämplighetsprövning vid beslut om dispositionsrätt till ledarhund.

Regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med detta.

4. Vissa övriga frågor om ledarhundar, punkt 3 (MP)

av Annika Hirvonen (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i reservationen och tillkännager detta för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motion
2022/23:2401 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP) yrkandena 1–4.

Ställningstagande

Jag anser att ett grundläggande rättighetsperspektiv behöver stärkas och vara tydligt i all verksamhet som rör personer med funktionsnedsättning. När det gäller verksamheten med ledarhundar vill jag peka på betydelsen av att Myndigheten för delaktighet säkerställer ett fungerande brukarråd och hittar sätt att kontinuerligt fånga upp kunskap och eventuell problematik från såväl enskilda som berörda organisationer.

Vidare anser jag att ungas representation bör säkerställas i utformningen av brukarråd hos Myndigheten för delaktighet.

Det är enligt min mening viktigt att verksamheten med ledarhundar inte försämras när den går över till Myndigheten för delaktighet. Jag anser att det därför är angeläget med fördjupad utvärdering av den överflyttade verksamheten och menar att det inte är tillräckligt med den uppföljning som görs årligen av all verksamhet. En fördjupad utvärdering bör göras efter en tid, förslagsvis två år efter att verksamheten har flyttats över.

Sverige bör kunna lära från länder där fler synskadade har ledarhundar och där frågan om tillgång till ledarhundar prioriterats högre än i Sverige. Jag anser att regeringen bör stärka stödet till synskadade och menar att en lämplig myndighet bör få i uppdrag att göra en analys utifrån antalet personer som har ledarhundar i Sverige och andra länder.

Regeringen bör se över dessa frågor.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2022/23:122 Ledarhundar:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om dispositionsrätt till ledarhund.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Följdmotionerna

2022/23:2399 av Maj Karlsson m.fl. (V):

1. Riksdagen avslår proposition 2022/23:122.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en ny utredning om verksamheten med ledarhundar i syfte att återkomma med ett lagförslag där myndighetsansvaret kvarstår hos den ideella föreningen Synskadades Riksförbund och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2400 av Christofer Bergenblock m.fl. (C):

1. Riksdagen avslår förslaget till ny lag om dispositionsrätt till ledarhundar samt förslaget till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör genomföra en ny utredning om verksamheten med ledarhundar i syfte att återkomma med ett lagförslag där myndighetsansvaret kvarstår hos den ideella föreningen Synskadades Riksförbund och tillkännager detta för regeringen.

2022/23:2401 av Ulrika Westerlund m.fl. (MP):

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om rättighetsperspektiv och konstruktion av brukarråd och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om ungas representation i brukarråd och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om fördjupad utvärdering och tillkännager detta för regeringen.

4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om kortare väntetider och att fler bör få möjlig tillgång till ledarhundar och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjligheter för dövblinda att få ledarhund och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om möjlighet att göra undantag från åldersgränsen för yngre person och lämplighetsprovning och tillkännager detta för regeringen.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om dispositionsrätt till ledarhund

Härigenom föreskrivs följande.

Inledande bestämmelse

1 § Denna lag innehåller bestämmelser om dispositionsrätt till ledarhund för personer med synnedsettningshinder.

Med dispositionsrätt avses i denna lag en rätt att utan äganderätt få inneha och nyttja en ledarhund.

Ansökan

2 § Den myndighet som regeringen bestämmer (beslutsmyndigheten) prövar frågor enligt denna lag.

En ansökan om dispositionsrätt till ledarhund ska ges in till beslutsmyndigheten och innehålla de uppgifter som myndigheten behöver för prövning av om villkoren för dispositionsrätt enligt 3 § är uppfyllda.

Villkor för dispositionsrätt till ledarhund

3 § En ansökan om dispositionsrätt till ledarhund ska beviljas om sökanden

1. är minst 18 år,
2. är bosatt i Sverige,
3. har en synnedsettningshinder som innebär avsaknad av ledsyn,
4. har behov av och kan använda en ledarhund som förflyttningshjälpmedel, och
5. kan ge hunden god omsorg och goda levnadsvillkor.

Ett beslut att bevilja en ansökan om dispositionsrätt gäller tills vidare.

Tilldelning av ledarhund

4 § Den som har beviljats dispositionsrätt till ledarhund ska tilldelas en ledarhund inom skälig tid.

Krav på utbildning och veterinärvård

5 § Den som har tilldelats en ledarhund ska under den tid som ledarhunden disponeras genomgå fortlöpande utbildning tillsammans med hunden samt ansvara för att hunden får den veterinärvård som behövs enligt 4 kap. 1 § djurskyddslagen (2018:1192) och genomgår regelbundna hälsokontroller hos veterinär.

Föreläggande

6 § Om den som har beviljats dispositionsrätt till ledarhund inte uppfyller villkoren i 3 § första stycket 2–5 eller kraven i 5 § och beslutsmyndigheten bedömer att villkoren eller kraven kan uppfyllas genom

rättelse, får myndigheten förelägga den som beviljats dispositionsrätten att, inom viss tid, komma in med dokumentation som visar att villkoren eller kraven är uppfyllda.

I föreläggandet ska det anges att dispositionsrätten kan återkallas enligt 7 §.

Återkallande av dispositionsrätt

7 § En dispositionsrätt till ledarhund får återkallas om den som har beviljats dispositionsrätten, på ett sätt som inte är tillfälligt eller oväsentligt, inte längre uppfyller villkoren i 3 § första stycket 2–5 eller kraven i 5 § och ett föreläggande enligt 6 § har meddelats men inte följts.

En dispositionsrätt får även återkallas utan att ett föreläggande enligt 6 § har meddelats om den som har beviljats dispositionsrätt saknar förutsättningar att uppfylla villkoren i 3 § första stycket 2–5 eller kraven i 5 §. Detsamma gäller om den som har beviljats dispositionsrätt har förbjudits att ha hand om hund enligt 15 § lagen (2007:1150) om tillsyn över hundar och katter eller 9 kap. 1 § djurskyddslagen (2018:1192).

Om beslutsmyndigheten återkallar dispositionsrätten, ska myndigheten samtidigt besluta att ledarhunden ska återlämnas och vid vilken tidpunkt det senast ska ske.

Återtagande av ledarhund

8 § En ledarhund som inte längre är tjänstduglig får återtas utan att dispositionsrätten till ledarhund återkallas.

Överklagande

9 § Beslut enligt denna lag får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Rätt att meddela föreskrifter

10 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer kan med stöd av 8 kap. 7 § regeringsformen meddela ytterligare föreskrifter om

1. vilka uppgifter och intyg som ska ges in i samband med en ansökan om dispositionsrätt till ledarhund, och
2. veterinärvård och hälsokontroller för ledarhundar.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.
 2. Genom lagen upphävs lagen (2005:340) om överlämnande av vissa förvaltningsuppgifter till den ideella föreningen Synskadades Riksförbund.
 3. Ärenden som har inletts hos Synskadades Riksförbund före ikraftträdandet men som inte avgjorts före den 1 april 2024 handläggs enligt bestämmelserna i den nya lagen.

2 Förslag till lag om ändring i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400)

Härigenom föreskrivs att 26 kap. 14 § och bilagan till offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagna lydelse

26 kap.

14 §

Sekretess gäller hos *Synskadades Riksförbund* i ärende om tilldelning eller återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning eller återtagande av ledarhund för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Sekretessen gäller inte beslut i ärende.

För uppgift i en allmän handling gäller sekretessen i högst femtio år.

Sekretess gäller i *ärenden* om tilldelning eller återkallande av dispositionsrätt till ledarhund samt tilldelning eller återtagande av ledarhund för uppgift om en enskilds hälsotillstånd eller andra personliga förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon närstående till denne lider men om uppgiften röjs.

Denna lag träder i kraft den 1 april 2024.

*Bilaga¹**Nuvarande lydelse*

I enlighet med vad som anges i 2 kap. 4 § ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

<u>Organ</u>	<u>Verksamhet</u>
Swedfund International AB	prövning av frågor om statligt stöd till små och medelstora svenska företags investeringar i Swedfunds samarbetsländer (SFS 2008:1272)
<i>Synskadades Riksförbund</i>	<i>ärenden om tilldelning eller återtagande av dispositionsrätt till ledarhund samt ärenden om tilldelning och återtagande av ledarhund (SFS 2005:340)</i>
Tekniska Högskolan i Jönköping Aktiebolag	all verksamhet

Föreslagen lydelse

I enlighet med vad som anges i 2 kap. 4 § ska vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet i tillämpliga delar gälla också handlingar hos något av de organ som nämns nedan i den mån handlingarna hör till där angiven verksamhet hos organet. Verksamheten anges i förekommande fall med hänvisning till numret i Svensk författningssamling (SFS) på den författning med stöd av vilken verksamheten har uppdragits åt organet.

<u>Organ</u>	<u>Verksamhet</u>
Swedfund International AB	prövning av frågor om statligt stöd till små och medelstora svenska företags investeringar i Swedfunds samarbetsländer (SFS 2008:1272)

¹ Senaste lydelse 2021:544.

Tekniska Högskolan i Jönköping all verksamhet
Aktiebolag
